

V takih razmerah ni bilo več misliti na to, da bi se dalje razvijala pravoslovna akademija v Ljubljani. Ker se po smrti Mažgonovi tudi ni več mislilo na to, kdo bode nadaljeval njegova predavanja, in se namestnika niti ni iskalo, prenehala so kmalu tudi predavanja dra. pl. Lehmanna. Z januarijem 1850. l. preložila se je stolica državljanskega zakonika v slovenskem jeziku na vseučilišče v Gradcu in sicer naročilo je ta predavanja ministerstvo dru. J. Krajncu. Ta ministerski ukaz poročala je „Laibacher Zeitung“ z dne 9. januarija 1850. l. ¹⁾ ter dostavila, da se je dovolilo za ta predavanja 9 ur na teden in, ako bode treba, še več.

* * *

V najnovejšem času predlagal je zopet deželni poslanec g. Luka Svetec, naj se osnuje v Ljubljani slovenska pravna akademija. Naslanjaje se na ta predlog predaval je g. dr. J. Kavčič v „Pravniku“ dne 10. decembra 1890. l. izvrstno sestavljeno razpravo, katera je natisnjena v VII. letniku „Slovenskega Pravnika“ (str. 353. in nasl.).

¹⁾ Št. 7.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Lastninsko tožbo naperiti se sme tudi, če je le nevarnost, da bode nastal radi lastnine prepir.

S tožbo de pr. 16. marcija 1892, št. 5532 zahteval je Ivan K., da se razsodi: Toženec Ivan L. dolžan je pripoznati lastninsko pravico Ivana K. glede glasom vložilne pobotnice c. kr. deželnega plačilnega urada v Lj. od Ivana L. povodom zakupa mitnice v Šm. za čas od 1. januarija 1890. l. do konca meseca decembra 1892. l. kot vadij založenih 5 obligacij z dne 1. avgusta 1868. l. po 100 gld. skupaj 500 gld. s 12 kuponi in taloni ter dovoliti, da sme te obligacije po preteku zakupne dobe koncem meseca decembra 1892. l. c. kr. deželni plačilni urad izročiti proti vrnitvi vložilne pobotnice v roke Ivana K. — Tožbeni zahtevi ugovarjal je toženec Ivan L.,

da lastninske pravice Ivana K. do teh obligacij nikdar ni zanikal, sicer pa da »actio nondum nata est«, ker deželni plačilni urad teh obligacij pred 1. januarijem 1893. l. niti ne sme izročiti.

Mestno del. okrajno sodišče v Lj. ugodilo je tožbenemu zahtevku iz le-teh razlogov:

Vsled priznanja toženčevega dokazano je (§ 107. o. s. r.), da sta se pogodila tožitelj Ivan K. in toženec Ivan L. tako, da se bode toženec udeležil za tožitelja dražbe, s katero se je dala mitnica v Šm. v zakup, a na svoje ime, kar je tudi storil, postal zakupnik omenjene mitnice ter založil pri c. kr. deželnem plačilnem uradu v Lj. pet obligacij z dne 1. avgusta 1868. l. po 100 gld. s kuponi in taloni, skupaj 500 gld. kot kavcijo. Toženec priznal je tudi, da mu je dal tožitelj te obligacije, katere so lastnina tožitelja Ivana K. in da je mora dobiti tožitelj nazaj po preteku zakupne dobe, ki traja do 31. decembra 1892. l. Jediní ugovor toženčev proti tožbi je, »actio nondum nata est«. Ta ugovor pa ni utemeljen. Tožitelj zahteva namreč s tožbo, da pripozna toženec njegovo lastnino gledé omenjenih obligacij in da dovoli, da teh obligacij ne izroči c. kr. deželni plačilni urad po preteku zakupne dobe vlagatelju, ampak lastniku Ivanu K. Tožba ima torej značaj takozvane »actio praeiudicialis«, ker ne zahteva, da mora toženec dovoliti takojšnjo izročitev obligacij, marveč le po preteku zakupne dobe. Tožitelj hoče torej le, da se ugotovi faktično pravno razmerje med njim in tožencem. Ne vpraša se torej, je li »actio nata«, ker to je gotovo, kakor se je omenilo. Vpraša se le, je li imel tožitelj dovolj pravnega interesa in povoda za svojo prejudicijalno tožbo. O tem se pa ne more dvomiti. Tožitelj ima sicer v rokah vložilno pobotnico, ker se pa glasi na ime Ivana L., je za tožitelja dotlej brez pomena, dokler se ne more izkazati kot vlagatelj pravni univerzalni oziroma singularni naslednik. To sledi iz pristavka na omenjeni pobotnici. Da se mu izroče obligacije, potrebuje Ivan K. formalne legitimacije. V enem pismu žuga pa Ivan L. tožitelju, da obligacij nikdar ne bode vzdignil, v drugem zahteva odpravek v znesku 1000 gld. in le proti plačilu tega zneska dal bode »pooblastilo« Ivanu K., v tretjem pismu trdi Ivan L. celo, da bode dal mitnico in pooblastilo tretji osebi, ki bode rada dala omenjeni znesek, ako mu te svote ne plača tožitelj. Ker vkljub temu ni dosegel ničesar, zahteval je Ivan L. slednjič pismeno za izročitev »pooblastila vsaj

nekaj.« To dokazano je po lastnoročnih pismih Ivana L., katerih istinitost ni prerekal (§ 114. o. s. r.) Iz teh pisem razvidi se, da je Ivan L., ki je veljal napram finančni oblasti kot zakupnik mitnice v Šm., poznal težavno in neugodno stališče Ivana K. ter si je skušal izkoristiti. Ivan K. imel je torej dovolj povoda, bati se, da bi dal Ivan L. tretji osebi formalno legitimacijo, torej povoda dovolj, ugotoviti s tožbo faktično razmerje. Ker ima c. kr. plačilni urad omenjene obligacije v shrambi le za Ivana L., smatrati je le-ta posestnikom obligacij, ki je mora izročiti Ivanu K. oziroma omogočiti njih izročitev. Podani so torej pogoji lastninske tožbe v smislu §-a 369. obč. drž. zak. Ker je pa toženec v pravdi propadel, povrniti mora tudi sodne troške.

Toženčevo apelacijo zavrglo je višje deželno sodišče v Gr. z razsodbo z dne 19. aprila 1893, št. 3878 ter potrdilo prvosodno razsodbo.

Razlogi:

Prvosodno razsodbo potrdi se bistveno iz stvarnih in zakonom primernih razlogov prvega sodišča. Pravica naperiti tožbo ni po nobeni zakoniti določbi navezana na to, da se je pravica v resnici uže kršila. Ako dokaže tožitelj svoj pravni interes na tem, da se njegovo pravno razmerje, o katerem je mogoče, da se prične pravda, napram nasprotniku uže sedaj določi, tedaj je upravičen zahtevati, da se izda tako razsodbo. Da je pa res nevarnost, da nastane v tožiteljevem pravnem razmerju napram tožencu prepir, se pač ne more dvomiti oziraje se na toženčeva pisma. Napačno je torej, da bi moral tožitelj še le čakati, da se njegova pravica prekrši po tožencu in da bi ga mogel še le potem tožiti, nasprotno se mu ne more vzeti pravice, da zahteva, naj se to razmerje z razsodbo ustanovi uže, ko preti pravda. Ker je toženec propadel v glavni zadevi in ker ni dvomiti o pravnem obstanku tožbenega razloga, opravičena je pa tudi prvosodna razsodba glede troškov.

Najvišje sodišče zavrglo je z razsodbo z dne 26. septembra 1893, št. 9963 razsodbi nižjih instanc, ker ni pogojev dv. dekreta z dne 15. februarja 1833, št. 2593. z. j. z., vsled kojih bi se smelo premeniti jednakoglaseči se razsodbi nižjih instanc. Nasprotno sta ti razsodbi utemeljeni in posebno upravičeni v tem, da mora toženec povrniti tožitelju troške. Toženec zanikal je namreč, akoravno je takoj v odgovoru priznal lastnino tožiteljevo do obligacij,

dopustnost tožbene zahteve in v pravdi posebno zanikal, da je tožitelj dokazal svojo lastnino do obligacij, ter tako tožitelja silil, da je obširno utemeljeval svojo zahtevo.

b) K razlagi §-a 126. o. s. r.

V redni ustni pravdi M. H. proti A. P. radi pripoznanja dedinske pravice, ki se razpravlja pri okrajnem sodišči v Šm., zahteval je toženec pri naroku dne 19. novembra 1892. l. rekognoskovanje izvornikov tožbenih prilog. Ker se nahajajo nekateri teh izvornikov pri sodišči v V., naprosilo se je le-to sodišče z dopisom z dne 26. januarija 1893, št. 562 od pravnega sodišča v Šm., naj se določi le-tam narok v svrhu omenjenega rekognoskovanja, zapisnik o rekognoskovanji naj se pa doloži pravnemu sodišču. Rešuje ta dopis, odredilo je sodišče v V. narok za rekognoskovanje listin na dan 22. avgusta 1893. l. Pred vršitvijo naroka vložil je toženec pri naprošenem sodišči izjavo, de pr. 15. avgusta 1893, št. 2474, s katero proglašava v svrhu, da si prihrani troške, ki so združeni z drago vožnjo k naprošenemu sodišču in da vendar prisili tožitelja k inrotulovanju originalov, — vse odnosne izvornike kot po vnanji obliki sumne; združuje hkrati prošnjo, naj se opusti na dan 22. avgusta 1893. l. določeno rekognoskovanje ter naj se o vsem tem obvesti tožitelj. Sodišče v V. rešilo je to izjavo oziroma prošnjo ugodno — izreklo je z odlokom z dne 15. avgusta 1893, št. 2475, da se opusti na dan 22. avgusta 1893. l. določeni narok za rekognoskovanje ter da se daje toženčeva izjava, s katero se proglašajo listine, ki bi bile predmet rekognoskovanja, kot po vnanji obliki sumne, tožitelju na vednost.

Vsled tožiteljevega rekurza razveljavilo je višje deželno sodišče v Gradcu z odločbo z dne 7. septembra 1893, št. 8864 ta odlok in naložilo okrajnemu sodišču v V., naj določi nov narok v svrhu rekognoskovanja, uvažuje, da je zahteval toženec glasom dopisa okrajnega sodišča v Šm. z dne 26. januarija 1893, št. 562 pri razpravnem naroku dne 19. novembra 1892. l. sodnijsko rekognoskovanje izvornikov tožbenih prilog, vsled česar je določilo naproseno sodišče v V. z odlokom z dne 5. avgusta 1893, št. 2377 v smislu §-a 126. o. s. r. narok na dan 22. avgusta 1893. l., kateri odlok je postal pravomočen; — uvažuje, da nima v toženčevi

vlogi de pr. 15. avgusta 1893, št. 2474 objavljeno proglašenje listin kot sumnih brez navedeb specijelnih pomislekov nobenega procesualnega pomena, še manj more pa imeti od toženca zaželjeni uspeh, da bi namreč primoral tožitelja k inrotulovanju prilog v izvornikih, ker ima glasom konečnega odstavka §-a 129. o. s. r. celo okolščina, da se ni predložil izvornik, le to posledico, da se smatra »pomislek«, to je gotovi pomislek, ki je bil naveden, — kot istinit; — uvažujé, da vzdržuje toženec zahtevo, da se svoječasnó inrotulujejo izvorniki prilog, za kar se poganja s svojim zahtevkom rekognoskovanja, izrecno tudi v svoji vlogi de pr. 15. avgusta 1893, št. 2474, čemur se pa preklic rekognoscijskega naroka kar naravnost protivi — in konečno uvažujé, da voli toženec lahko, zglasti-li se pri rekognoscijskem naroku ali da izostane, podlegajoč s tem nasledkom, ki jih navaja § 126. o. s. r., ali pa konečno, da prekliče svoj zahtevk rekognoskovanja.

Toženčev revizijski rekurz zavrglo je najvišje sodišče z odločbo z dne 31. oktobra 1893, št. 12.198 potrdivši odločbo II. instance.

Razlogi:

Dasiravno se ne more glasom §-a 127. o. s. r. in dv. dekr. z dne 9. julija 1792 prisiliti sporni stranki, da bi utemeljili proglašeno sumnost listine uže pri naroku določenem v svrhu rekognoskovanja, ker imajo to dolžnost stranke šele pri poznejših razpravah oz. v pravnih spisih — vsebuje vendar uže sam namen rekognoskovanja pomen, da se predložé listine, ki se rekognoskujejo, pri dotičnem naroku v vpogled. — Brezpomembna je torej v toženčevi vlogi de pr. 15. avgusta 1893, šte. 2475 proglašena izjava, ki niti ne trdi, da je vpogledal toženec izvornike.

c) Kedaj se sme izvršilo ustaviti vsled prošnje izvršenca?

V pravni zadevi Janeza M. proti Antonu V. pto. 57 gld. 75 kr. dovolilo je okrajno sodišče v Radovljici z odlokom z dne 24. junija 1893, šte. 4450 izvršilno prodajo njegovih premočnin ter odredilo naroka na dan 21. julija in 4. avgusta t. l. Anton V. ponudi se v posebni prošnji, da položi pri sodišču povprečnino 90 gld. ter prosi, naj se ta povprečnina vsprejme v sodno shrambo, kot nova izvršilna masa M. c. V., naj se frustrirata navedena naroka

za izvršilno prodajo njegovih premičnin v smislu dovr. dek. z dne 22. junija 1846, št. 145. z. j. z. ter da se za zaslišanje strank, odnosno za likvidacijo tirjatev določi poseben narok. — Sodišče je tej prošnji z odlokom z dne 26. julija 1893, št. 5360 povsem ugodilo ter odredilo naprošeni narok na dan 11. septembra 1893. l.

Vsled rekurza Jan. M. je višje deželno sodišče Graško z odlokom z dne 16. avgusta 1893, šte. 8275 uvažuje, da se more v smislu dvor. dekr. z dne 22. junija 1836, št. 145. z. j. z. izvršilo ustaviti le takrat, če more izvršeneц dokazati po javni listini poznejši dogodek, vsled katerega je ugasnila izvršilna pravica, uvažuje, da ne more zadostovati potrdilo založitve zneska 90 gld. uže radi tega, ker nadomestuje založitev plačilo le takrat, če se je vršila praviloma, uvažuje, da se to ne more po odlokih dognati, ter uvažuje, da nima pravega temelja naznanilo izvršenčevu, da položi v sodno shrambo svoto 90 gld. ter uprav tako tudi ne ustavljenje izvršilne prodaje — razveljavilo izpodbijani odlok, odbilo prošnjo izvršenčevu ter okrajnemu sodišču ukazalo, naj še jedenkrat odredi dva naroka za izvršilno prodajo. — Troški rekurza smatrali so se eksekutivnimi troški.

Revizijski rekurz se ni vložil.

Dr. B.

d) Kako se morajo vročevati rzsodbe v inozemstvu bivajočim strankam.

Okrajno sodišče v Il. Bistrici obsodilo je z rzsodbo z dne 5. oktobra 1883, št. 8041 Franceta V. na plačilo kupnine 60 gld. s pr. a le, ako ne priseže po tožitelju naložene mu glavne prisege. — Glasom relacije uradnega sluge z dne 8. decembra 1892, št. 10533 se pa rzsodba tožencu ni mogla vročiti, ker je odšel na Hrvaško, torej v inozemstvo. — Sodišče ukazalo je na to z odlokom z dne 9. decembra 1892, št. 10333. naj se dotična rzsodba nabije na sodno desko. Izvršitev tega naročila vzela se je pa na znanje z odlokom z dne 12. decembra 1892, št. 10423. Ko se je vrnil toženec, dovolila se je uže temeljem omenjene rzsodbe rubežen proti njemu.

France V. vložil je proti navedenima odlokoma ničnostni rekurz, v katerem graja postopanje gledé nabijanja rzsodbe kot nepostavno z ozirom na dvor. dekret z dne 16. februarija 1792, št. 255. z. j. z. in § 391. o. s. r., ker bi se mu moral postaviti

«curator absentis» in bi se temu morala vročiti razsodba. Poudarjal je pa dalje, da je naznanil sub pr. 2. novembra 1892, št. 9040 v smislu §-a 387. o. s. r. sodišču Martina G. svojim pooblaščenecem, in sicer kmalu po odhodu na Hrvaško.

Z odlokom z dne 21. junija 1893, št. 3941 ugodilo je višje dež. sodišče v G. rekurzu, razveljavilo izpodbijana odloka, ukazalo, da mora sodišče vročiti razsodbo v smislu določil sodnega reda, ter izreklo, da se bodo smatrali odmerjeni troški rekurza kot del stroškov eventualne apelacije.

Razlogi:

Glasom poročila uradnega sluge odpotoval je toženec na Hrvaško pred vročitvijo razsodbe, ne da bi naznanil sodišču svojega tamošnjega bivališča. Torej se ni mogla vršiti vročitev razsodbe v smislu §-a 250. o. s. r. na lastne roke pritoževalca, ali pa njegovega pooblaščenca, ker se je sicer naznanil Martin G. sodišču kot toženčev pooblaščenec a v drugi zadevi, torej za povsem določeni slučaj, ter ga sodišče ni moglo smatrati tudi pooblaščenecem za to drugo pravno stvar. — Sodišče je bilo torej zavezano vročiti tožencu razsodbo po predpisih dv. dek. z dne 5. februarija 1792, št. 255. z. j. z. in §-a 391. o. s. r. Prilepljenje na sodno desko ni bilo pravilno, ker se sme uporabljati določitev §-a 287. o. s. r. le tedaj, če ni izrecno ukazano, da se mora vršiti vročitev na lastne roke dotične stranke. — Torej se je moralo ugoditi ničnostnemu rekurzu.

Uvažujé, da je toženec naznanil sodišču po vlogi de praes. 2. novembra 1892, št. 9040 svoj odhod na Hrvaško ter pooblastitev Martina G.; uvažujé, da se more posneti iz zadnjega stavka te prošnje, da ta pooblastitev ni bila omejena le na izrecno tam navedeno pravno zadevo: uvažujé, da torej ni bilo povoda uporabljati določitve §-a 387. o. s. r. gledé nabijanja sodnih odločeb je zavrnilo najvišje sodišče tožiteljev revizijski rekurz ter potrdilo višjesodno odločbo.¹⁾

Dr. S.

¹⁾ Datum in številka te odločbe, ki se je vročila z dekretom graškega višjega deželnega sodišča z dne 13. septembra 1893, št. 9088 se nista navedla. — Samo ob sebi je umevno, da se je ugodilo tudi rekurzu vložnemu proti rubežnemu odloku. Toženec je potem naloženo mu prisego nastopil.

e) **Kedaj je utemeljen ugovor iz §-a 1335. obč. drž. zak.?**

(Konec.)

Proti tej razsodbi vložil je toženec izvenredno revizijsko pritožbo ter poudarjal:

Višjesodna razsodba konstatuje po lastni računski operaciji, da je znašal dne 1. januarija 1887. l. dolg na glavnica, obrestih in obrestnih obrestih 6333 gld. 06 kr., — ter prizna, da se je gledé najstarejših glavnica pod št. 1. v znesku 964 gld. ter pod št. 2. v znesku 300 gld. dosegel na obrestih oz. obrestnih obrestih »alterum tantum«, da je torej gledé njih prenehal dalji tek obrestij. S tem je torej načelno priznано, da s 1. januarijem 1887. l. tožitelj ni smel več zahtevati nego 6333 gld. 06 kr., ako ni hotel kršiti določbe §-a 1335. obč. drž. zak., — kar potrjuje višjesodna razsodba sama tudi izrecno, rekoč, da bi obračun z dne 1. januarija l. 1887. nasprotoval določbi §-a 1335. obč. drž. zak., če bi si dal tožitelj obljubiti višjo svoto kakor 6333 gld. 06 kr. Višja instanca je torej strinja načelno z mnenjem, da se po novaciji, — ki jo naravno vsebuje vsak obračun, — ni moči izogniti §-u 1335. obč. drž. zak., da je marveč vsaka novacija, v kolikor nasprotuje navedeni določbi, — pravno brezvplivna. Vendar pa višjesodna razsodba ni dosledna, ostavila je ravnokar pripoznano načelo in ž njim tudi pot, ki si jo je bila sama pokazala s tem načelom. Kar je bilo pravo 1. januarija l. 1887., to bi moralo tudi veljati 1. januarija 1892. l.; ako po obračunih ni smeti kršiti določbe §-a 1335. obč. drž. z., veljati mora to načelo ne samo za obračune pred 1. januarijem 1887. l., ampak tudi za poznejše obračune. Če se tudi z obračunom z dne 1. januarija 1887. l., katerega dne se je nastavljal dolg s 6000 gld., ni kršila določba §-a 1335. obč. drž. zak., vendar ni dovoljeno pozneje kršiti jo in opravičevati to s sklicevanjem na prejšnji obračun. Ako se primerjajo računski podatki višjesodne razsodbe, nanašajoče se na 1. januarij 1887. l., s podatki prve razsodbe, vidi se, da je dolg na obrestih in obrestnih obrestih v času od 1. januarija 1887. l. do 1. januarija 1892. l. brez kršenja določbe §-a 1335. obč. drž. zak. mogel le v sledeči meri narasti:

k zap. št. 1. višjesodne razsodbe, pri koji je ugasnil tek obresti uže pred 1. januarijem 1887. l., narasle so

obresti za 00 gld. 00 kr.

<i>k zap. št. 2.</i> iz istega razloga za	00 gld. 00 kr.
<i>k zap. št. 3.</i> od 534 gld. 44 kr. za	368 „ 56 „
s kojim zneskom se je dosegel »alterum tantum« 900 gld.	
<i>k zap. št. 4.</i> od 80 gld. 47 kr. na 175 gld. 48 kr. torej za	95 „ 01 „
<i>k zap. št. 5.</i> od 144 gld. 25 kr. na 396 gld. torej za	251 „ 75 „
<i>k zap. št. 6.</i> od 45 gld. 90 kr. na 234 gld. 10 kr. torej za	188 „ 20 „
torej skupaj le za	900 gld. 52 kr.
skupni dolg zvišal se je pa od	6333 „ 06 „
na svoto	7233 gld. 58 kr.

Več kot 7233 gld. 58 kr. dne 1. januarija 1892. l. veljavno ni znašal dolg, odnosno se več zahtevati ne more. Vsak večji znesek vseboval bi obresti od glavnice, ki se v smislu §-a 1335. obč. drž. zak. niso smele več obrestovati, ker tožitelj teka obrestij ni bil vzdržal po tožbi. Iz načela, ki ga izreka § 1335. obč. drž. zak., se dado izvajati nastopne posledice: 1. ako je ugasnila pravica zahtevati obresti vsled določbe §-a 1335. obč. drž. zak., se tudi tedaj ne oživi več, če se prišteje zaostali »alterum tantum« k glavnici ali se zapiše kot posebna glavnica; 2. alterum tantum se nikoli ne more obrestovati, in sicer tudi tedaj ne, ako bi bila glavnica naložena na obrestne obresti; 3. ako se zaostale obresti prišteje jo k glavnici ali se kapitalizujejo, predno se je dosegel »alterum tantum«, se more od nove s prištetjem povišane glavnice, odnosno od stare in nove glavnice skupaj zahtevati le toliko obrestij, kolikor jih je za časa prištetja še manjkalo do dosežene glavnice, ako novi zaostanek na obrestih doseže ta primankljaj preneha tek obrestij; 4. če bi se upnik po doseženi dvojni glavnici odrekel deloma svoji tirjatvi na zaostalih obrestih, deloma jih pa prištel k prvotni glavnici ali si jih dal kot posebno glavnico zapisati, se more od nove s prištetjem povišane glavnice, oziroma od stare in nove glavnice skupaj le toliko obrestij zahtevati, kolikor znaša delna svota zaostalih obrestij, koji se je bil prej odrekel. Doseže li novi zaostanek ta delež, potem preneha daljnji tek obrestij do trenutka tožbe. Vsaka stipulacija, ki presega meje navedene pod 1- 4, smatrati se mora neveljavno, ker krši

določbo §-a 1335. obč. drž. zak. Ta določba ima namen odstraniti nevarnost, ki preti gospodarstvu posameznega državljana in cele države iz tega, da zaostale obresti narastejo tako ogromno, da tirajo dolžnika v gmotno pogubo. Zato zahteva zakon izrecno in kategorično za nadaljevanje obrestovanje sodniški opomin, to je tožbo; s tem, da določa, da preneha in ugasne vsaka pravica do obrestovanja preko prvotnega glavničnega zneska, hoče kot »*ius cogens*« izreči načelo, da dolžnika, ki se nahaja gledé plačila obrestij v zamudi, — pod nikakošnimi pogoji ne more zadeti višje plačilo nego dvojna glavnica, dokler ga upnik ne toži. Kdor misli, da to načelo samo tedaj velja, dokler se zaostanek na obrestih ne prišteje k glavnici, ali ne kapitalizuje posebej, odreka navedeni določbi do cela praktično vrednost, kajti iz ekonomičnega stališča potem dolžnik ni prav nič na boljem, če se določba tako tesno razlaga, kakor brez te določbe. Nevarnost, ki jo hoče zakon odvracati, ostane pri tej interpretaciji §-a 1335. obč. drž. zak. ravno tako aktuvelna, kakor če bi te določbe ne bilo. Upniku se pa ne godi nikakoršna krivica, ako se interpretuje ta določba v tem smislu, ker ima pravico tožiti in s tem povzročiti, da teko zopet obresti. Namen §-a 1335. obč. drž. zak. ne trpi, če se ga hoče praktično izvesti, nikakoršne dispozicije strank, vsled koje bi se njegova uporaba izključila in zato bila bi tudi vsaka taka dispozicija neveljavna, ker je »*contra ius cogens, contra legem*«. Izključena je tudi veljavna novacija, kajti vsaka novacija zahteva veljavno prvotno obligacijo, ker je njen jedini smoter nadomeščati prvotno obvezo. Razume se torej, da tudi novacija zaostalih obrestij, v kolikor presegajo glavnico, ne more biti veljavna, ker gledé tega presežka vsled §-a 1335. obč. drž. zak. ne obstoji veljavna obveza, in torej novaciji nedostaje veljavne prvotne obligacije. To mora veljati vsekako tudi tedaj, če se obresti in obrestne obresti, kakor v predležčem slučaju sukcesivno zapišejo kot posebne glavnice. Tu se novacije, s kojimi se je prekoračila svota prvotne glavnice, ne morejo smatrati pravovplivnimi. Povsem drugo bi bilo, ako bi se bile res plačevale obresti, in bi se potem plačani zneski prejeli zopet kot posojila; to bi bilo povsem novo pravno opravilo, ki ni v nikakoršni zvezi s prejšnjimi posojili; tak dolg bi ne bil stvar dolžnikove zamude in bi zato ne spadal pod § 1335. obč. drž. zak. V tem tiči bistveni razloček mej takim opravilom in novacijo. Da je določbo §-a 1335. obč. d. z. raz-

lagati »latissime«, vidi se posebno tedaj, ako se seže na rimsko pravo, iz kojega je očitvidno vsprejeta ta naredba. V tem pogledu sklicevati se je na sledeče vire: l. 27, § 1. Cod. h. t. 4, 32. — l. 26. princ. Dig. de cond. indeb. 12, 6 — l. 18, Cod. h. t. 4, 32, — sosebo pa na l. 26, § 1. Dig. de cond. indeb. 12, 6: »Supra duplum autem usurae et usurarum usurae nec in stipulatum deduci nec exigi possunt, solutae repetuntur, quemodmodum futurarum usurarum usurae«, ter na l. 29, Dig. h. t. 22, 1: Marcianus libro 14 institutionum: »Placuit, sive supra statutum modum quis usuras stipulatus fuerit, sive usurarum usuras: quod illicite adjectum est, pro non adjecto haberi et licitas peti posse.« — Izključena je torej po teh virih katerakoli si bodi stipulacija, po kateri bi se naj dolžnik zavezal plačati več nego zakonito dopuščeni »duplum«; obrestne pogodbe, ki nasprotujejo prepovedi, da se »ultra alberum tantum« obresti ne smejo zahtevati, bile bi naravnost neveljavne in nične. Ni torej dvojbe, da tudi določbe §-a 1335. obč. drž. zak. ki temelji na tej rimskopravni podlogi, odreka veljavnost kateremu koli si bodi pravnemu opravilu, s kojim bi se, bodisi posredno, bodisi neposredno brezuspešila praktično ta naredba.

Izvenredno revizijsko pritožbo zavrnilo je najvišje sodišče in potrdilo soglasni razsodbi spodnjih instancij z odločbo z dne 17. majnika 1893, št. 5771.

Razlogi:

Izvenredna revizija morala se je zavrniti radi nedostatka pogojev dvornega dekreta z dne 15. februarija 1833, št. 2593. z. j. z. Ničnosti v razsodbi ni najti; s tem, da se je ugodilo tožbi, pa se tudi ne godi tožencu nikakoršna očitvidna krivica. Toženec izkoriščal je leta in leta zaupanje tožiteljevo. Obresti ni plačal nikoli, pač pa je večkrat s tožiteljem obračunal in pripoznal svoj dolg ter privolil v kapitalizovanje obrestij. Od skupne sedaj dolžne svote 7825 gl. 35 kr. zavarovala sta se delna zneska 6000 gl. in 1200 gl. dosihmal zastavnopravno. Napačno je torej povsem, če se trdi, da je tožitelj — kakor ima v mislih § 1335. obč. drž. zak., — dopustil, da so zastale obresti dosegle glavnico. Iz postopanja pri večkratnih obračunih se da naravnost sklepati na nasprotno namero tožiteljevo. Stranki prištevali sta obresti glavnici, oziroma jih zapisovali kot

nove glavnice. Potom dogovora, ki ga zakon ne zabranjuje, izgubil je dolg na obrestih svojo prvotno naravo, postal je dolg na glavnici. O naraščanji zastalih obrestij ni moglo po teh transakcijah biti več govora. Toženec užival je veliko ugodnost, da mu ni bilo treba iskati denarja za plačevanje obrestij in zato se pač ne more pritoževati, da bi se mu godila krivica, še manj pa mu je dovoljeno odtegniti se sklicevaje se na določbo §a 1335. obč. drž. zak. izpolnitvi faktično obstoječe svoje dolžnosti. — Ugovor, da se ni odštela valuta, zavrgel se je v višjesodni razsodbi uže povsem upravičeno, ker mu nasprotujejo lastni računi toženčevi, oziroma lastni njegovi podatki, na kojih temelji račun višjega sodišča.

Dr. Ž.

Kazensko pravo.

„Reformatio in peius“ v obnovljenem postopku. — K §-om 359, in 410. k. p. r.

Antona Š. obsodilo je okrajno sodišče v R. dne 15. marcija t. l. zaradi prestopka tatvine, ker je vkradel dne 12. istega meseca par škornjev, vrednih 6 gld. za 7 dni v zapor. Rzsodba postala je pravokrepna in se izvršila.

Pozneje pa se je izvedelo, da je Anton Š. bržkone tudi dne 23. januarija t. l. v Ljubljani izvršil dve tatvini za 13 gld. in 11 gld. Ker bi ti tatvini privzemši uže sojeno poprej omenjeno tatvino ustanavljali hudodelstveno kvalifikacijo po §-u 173. k. z., predlagala se je pri deželnem sodišči v Ljubljani obnova postopka, katera se je tudi razveljavljajoč rzsodbo okrajnega sodišča v R. z dne 15. marcija t. l. dovolila. Anton Š. obtožil se je potem hudodelstva po §-ih 171. in 173. k. z. doprinešenega po napominanih treh tatvinah za 13 gld. 11 gld. in 6 gld. Z rzsodbo z dne 22. junija 1893, št. 6274 oprostilo ga pa je deželno sodišče ljubljansko obtožbe tatvin za 13 gld. in 11 gld. po smislu §a 259., št. 3. k. p. r., in ga le začetkom navedene tatvine škornjev vrednih 6 gld. spoznalo krivega ter mu uvažujé, da je okrajno sodišče v R. v svoji rzsodbi neopravičeno uporabilo § 260. *lit. e)* k. z., upoštevajoč uže prestani 7dnevni zapor naložilo še nadaljnih 7 dni zapora.

Zoper to rzsodbo vložilo je državno pravdnštvo v prid obtoženčev pritožbo ničnosti opiraje jo na § 281, št. 11. k. p. r., ker

je razsodno sodišče zaradi uže pravokrepno obsojene tatvine obtožencu naložilo še nadaljnih 7 dnij zavora ter tako odmerjuoč kazen prekoračila svojo kaznilno oblast oziroma kršilo § 359. kaz. p. r. Utemeljevalo jo je nastopno: » . . . Obnova kazenskega postopka je v tem slučaju zgolj formalna, ne pa stvarna. Dovolila se ni, ker se taisti čin, ki je predmet okrajnega sodišča razsodbi, vsled novih ž njim zvezanih okoliščin ali dokazil (družba, zaklepno ali službeno razmerje) znači hudodelstvom (§ 356., št. 3. k. p. r.), marveč zgodilo se je to zgolj iz formalnega razloga, ker se je sumilo, da je obtoženec poprej tudi doprinesel drugi tatvini, kateri bi, prištevajoč nova zneska škode uže sojenej tatvini, ustvarjali hudodelstveno kvalifikacijo po §-u 173. k. z.

Tožena tatvina sama za se prav za prav ni bila predmet obnovi postopka, dovolila se je obnova le iz formalnih vzrokov, ker sta drugi tatvini prišli na dan. Obtožbe teh tatvin pa je deželno sodišče obtoženca oprostilo ter tako dognalo, da obnova kazenskega postopka ni bila osnovana. Nasprotovalo bi torej temeljnim načelom kazenskega postopka, če bi se obtoženec zaradi tega, ker se je oprostil obtožbe obnovo provzročujočih tatvin in torej ni bilo povoda razveljavljati pravokrepne in izvršene razsodbe, — baš vsled tega zanj ugodnega uspeha obnovljenega postopka nahajal gledè na sojeni čin v slabšem položaji, nego da se obnoveitev sploh ni zahtevala ali pa se odklonila.

»Reformatio in peius« torej v tem slučaju ni dopustna in se je tudi ne da utemeljevati z določbo §-a 359. odst. 4. k. p. r. (argumentum a contrario), ker ni trditi, da se je glede na sojeni čin obnova dovolila obtožencu v kvar. — Osobito napotila je deželno sodišče, da je naklonil obtožencu nadaljno zaporno kazn, važna okrajnemu sodišču še neznana obtežava, da je bil obtoženec zaradi tatvine in vlačuganja uže kaznovan. A tudi ta razlog ne opravičuje zvišanja kazni, to pa zaradi tega, ker je obnova le tedaj dopustna, če se kazniva dejanja nižje vrste kažejo, da spadajo v višjo vrsto, dočim obnove zaradi odmerjenja kazni v okviru istega zakonitega kazenskega stavka — in taki obnovi bi bilo navzoči slučaj prispo dabljeni po svojem učinku — zakon ne pozna, in osobito tudi glede na določbo §-a 410. k. p. r., da mogo po pravokrepnosti razsodbe provzročati pač nove na dan prišle olajšave zlajšanje kazni, ne pa narobe nove obtežave zvišanje kazni. Reformujoča razsodba krši

torej tudi načelo §-a 410. k. p. r., katero po argumentu a contrario izključuje zvišanje kazni, ako se je po pravokrepnosti kazenske razsodbe znašla obtežava.

Najvišje kot kasacijsko sodišče zavrglo je z rzsodbo z dně 7. oktobra 1893, št. 8530 pritožbo ničnosti kot neutemeljeno.

Razlogi:

Vsled obnove kazenskega postopka dovoljene s sklepom deželnega sodišča v Lj. z dne 11. junija 1893, št. 5486 razveljavila se je rzsodba okrajnega sodišča v R. z dně 15. marcija 1892. l. s katero je bil Anton Š. zaradi tatvine na 6 gld. cenjenega para škornjev obsojen za jeden teden v zapor. Tako sta se deželnemu sodišču, pečajočemu se vsled obnove vnovič s to kazensko zadevo, rodila pravica in dolžnost, razsojati o obstoji in kaznivosti dejanja, gledé na katero se je postopek obnovil, torej ali zopet obsoditi izrekajoč novo kazen ali pa oprostiti. — Tega učinka in teh nasledkov obnove ne more ovirati okolščina, da se je postopek po zgorenjem sklepu deželnega sodišča ponovil zgolj zaradi tega, ker je nastal sum, da je obtoženec, predno je doprinesel v R. sojeno tatvino, izvršil še dve drugi tatvini na rečeh "vrednih 13 gld. in 11 gld, ter je torej dejanje obtoženčevu le vsled v §-u 173. k. z. izraženega načela zadobilo hudodelstveno kakovost. To kakovost more zadobiti zadevno dejanje baš tako vsled načela, da gre pri tatvini iz večkratnih posegov izvirajoče zneske seštevati, da se dožene vrednostna meja ustvarjajoča hudodelstvo, kakor vsled pristopa kake druge kvalifikujoče okoliščine na pr. družbe, zaklenjenosti itd. Obnova dovolila se je torej pač vsled suma drugih tatvin, zadevala je pa naravnost uže sojeni fakt. Tudi ni res, da je oprostitev, ki se je izrekla gledé na novo se znašli tatvini, označila obnovo kot neutemeljeno. O tem soditi sploh ne bi šlo sodišču. Je-li obnova opravičena, o tem razsojati gre v obnovilnem postopku delujočim oblastim, — rzsodno sodišče pa sodi zgolj o tem, ali mu je v razsojo predložena obtožba utemeljena ali ne, a na okolščino, da se je obtožba naperila v obnovljenem postopku, ozirati se mu je le toliko, kolikor to propisuje § 359. k. p. r. Ta ozir bi se le tedaj kršil, ako bi sodišče obtožencu, v čigar prid se je obnova dovolila, za slučaj vnovične obsodbe hujšo kazen naložilo, nego je to storila razveljavljena rzsodba. V navzočem slučaju pak dovolila se je obnova

obtožencu na kvar, in je vezala torej sodišče, ko je kazen odmerjevalo, zgolj le meja kazenskega stavka, ki ga določa zakon za dognanim smatrano kaznivo dejanje. Sodišče torej tudi s tem ni prekorarilo svoje kaznilne oblasti, da je odmerjujoč kazen za uže pri okr. sodišču v R. sojeno dejanje upoštevalo dve obtežavi, kateri imenovanemu okrajnemu sodišču, ko je sodilo, nista bili znani; sklicevati ni se smeti na določbo §-a 410. k. p. r., vsled katere provzročiti mogo pač novo na dan prišle olajšave znižanje, ne pa (argumentum a contrario) novo na dan prišle obtežave zvišanje kazni, kajti tej določbi pogoj je pravokrepna razsodba, katera torej še vse svoje učinke razodeva, dočim po §-u 358. k. p. r. za slučaj obnove poprejšnja razsodba obstajati jenja, v kolikor ji zakon ne pripisuje posamičnih nasledkov. M.

Iz upravne prakse.

K razlastitvenemu postopanju za ceste.

C. kr. upravno sodišče je na pritožbo Ivana Obleščaka po dr. Lenchu proti odločbi c. kr. ministerstva za notranja dela z dne 5. avgusta 1892, št. 12.635 zastran razlastitve za ceste po ustni javni obravnavi dne 27. oktobra 1893, pri kateri je imenovano ministerstvo zastopal baron Pascotini, a soudeleženi cestni odbor Tolminski dr. Sezun, spoznalo za pravo, da se pritožba kot neosnovana odbije.

Razlogi.

V administrativnem postopanju se je poizvedelo, da je treba skladovno cesto, držečo čez Tolmin, zastran varnejšega in lajšega prometa razširiti, to pa se dá po navedbah oblasti le tako doseči, če se deloma poruši pritožiteljeva hiša št. 5 ter k cesti privzame tudi njegov prostor pred to hišo. Iz tega dejanskega položaja snuje se administrativna odločba in torej gre tukaj za razlastitev iz ozirov na javni promet. Ker še tu odločilni propisi §-a 365. obč. drž. z. in tudi zakona z dne 29. sept. 1864, št. 11. dež. zak. (Goriškega) glasé kar splošno, torej je političnim oblastvom prosto presojati, se li v konkretnem slučaju dá javnemu prometu pomoči jedino le